

Fra Marx og Lenin – til Xi Jinping

Notat – oktober 2023

Arne Jon Isachsen
**Centre for Monetary
Economics (CME)**

Etter ti år med Xi Jinping som øverste leder har Kina blitt et samfunn fritt for frihet.

Dette kan jeg lite om. Når jeg likevel har noen tanker, er det fristende – og kanskje også frigjørende – og prøve å sette dem ned på papiret.

I

Marx gav oss teorien for utbyttingen som et kapitalistisk system fører til. Arbeiderne jobber for en slikk og ingenting. Jordeiere og kapitalistene for øvrig, skummer fløten. Et samfunn med urimelig store forskjeller fremkommer. Slik kan vi ikke ha det. Arbeiderne må få sin rettmessige del av produksjonen. Om kapitalistene ikke gir seg med det gode, må her en revolusjon til. Og budskapet til Marx (og Engels) ble sammenfattet i slagordet "Proletarer i alle land, forén dere."

II

Lenin hamret ut i nærmere detalj hvordan man skulle lykkes med den revolusjonen som situasjonen krevde. Det sentrale begrepet her er "demokratisk sentralisme". Hvilket går ut på to ting.

For det første at alle har rett (og henimot plikt?) til å si sin mening om de temaene og spørsmålene som kommer opp. På den måten blir analysen forankret i Partiet. Dette er den demokratiske delen.

For det andre, at når politikken som analysen munner ut i er vedtatt, er alle pliktige til å følge den. Ingen innsigelser. Verken til analysen eller til de tiltak som ledelsen av Partiet bestemmer. Dette er "sentralismen" i systemet.

Sentralismen har imidlertid ett element til. Nemlig at i den maktpyramiden som enhver organisasjon trenger, er det lederen på hvert nivå som bestemmer hvem som skal være i ledersjiktet under ham eller henne. Disse, som får hver sin portefølje, utnevner i sin tur ledere i neste sjikt.

Lederen som troner alene på toppen, krever ubetinget lojalitet. Denne linjen gjelder videre nedover. På hvert nivå må den underordnede være fullt ut lojal mot han eller hun over seg. Frie meningsytringer, annet enn lovord til den store leder, er det ikke rom for. Kravet om lojalitet overdøver alt annet. Bråstopp for demokrati.

Hva betyr dette? At hvordan gjennomføringen av politikken skal være har verken preg av demokrati eller av at lederne skal være ansvarlige overfor dem de er ledere for. ("accountability").

For den som vil gjøre karriere i et slikt system blir det viktig å komme på lag med folk som har pågangsmot og kraft, samt motivasjon og talent til å drive det langt. For den enkelte byråkrat eller partipamp er det viktig å kunne se tilbake på jobber og posisjoner som han eller hun kan trekke på, når neste trekk i karrieren planlegges. Å ha de rette forbindelser er ikke mindre viktig i et marxistisk-leninistisk system enn i et kapitalistisk system.

III

Så kommer Xi Jinping med i bildet. I hva som senere fikk betegnelsen "Document Nine", som Xi sendte ut til kadre på høyt nivå like etter at han selv tok over som generalsekretær i CCP, tar han Lenins tanker et steg videre.¹

Dette dokumentet lister opp syv temaer som kineserne for all del ikke må diskutere eller la seg inspirere av. Det være seg pressefrihet, universelle verdier, frie valg, kritisk gjennomgang av Kinas historie, etc. Det hele blir i grunnen sammenfattet i forbudet mot å ta opp temaet "det sivile samfunn". Hvor det blant annet heter:

"Advocates of civil society want to squeeze the Party out of leadership of the masses at the local level, even setting the Party against the masses, to the point that their advocacy is becoming a serious form of political opposition."

Partiet skal ha en finger med i alt. Intet under solen uten at CCP er underrettet, og har styringen på det som skjer.

Hva betyr dette? Et samfunn fritt for frihet.

17. oktober 2023

Home Page: <http://home.bi.no/fag87025>

---

¹ Se <https://www.chinofile.com/document-9-chinofile-translation>